

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
DİYARBAKIR KÜLTÜR VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No. :04.04.2017-179
Karar Tarihi ve No. :04.04.2017-4661
Dosya No. :47.00/1109

Toplantı Yeri
DİYARBAKIR

Mardin İli, Artuklu İlçesi, Çiftlik Mahallesinde bulunan, tapunun 207 no.lu parselinde kayıtlı, mülkiyeti Mardin Süryani Kadim Deyrulzafaran Manastırı ve Kiliseleri Vakfına ait, Mar Eliya El Hay Kilise'sinin tescil talebine ilişkin; Mardin Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı (Koruma Uygulama ve Denetim Bürosu) nın 09.03.2017 gün ve 2017/4497 sayılı yazısı okundu. Ekleri ve konuya ilişkin bilgi, belgeler incelendi. Yapılan görüşmeler sonunda;

Mardin İli, Artuklu İlçesi, Çiftlik Mahallesinde bulunan, tapunun 207 no.lu parselinde kayıtlı, mülkiyeti Mardin Süryani Kadim Deyrulzafaran Manastırı ve Kiliseleri Vakfına ait, Mar Eliya El Hay Kilise; "Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı" özelliği gösterdiğinden, 2863 Sayılı Kanunu'nun Tespit ve Tescil ile ilgili 7. maddesi uyarınca tesciline;

-Yapı grubunun I. Grup yapı olarak belirlenmesine,

-Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 05.11.1999 gün ve 664 sayılı ilke kararı gereği, 207 no.lu parselde komşu olan veya aralarından yol geçse dahi bu parselde cephe veren parsellerin, Mar Eliya El Hay Kilise'sinin koruma alanı olarak kabul edilmesine karar verildi.

ASLI GİBİDİR

Mehriban KARAASLAN
Bölge Kurulu Müdürü

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	A N E T	ENVANTER NO:
TÜRKİYE	KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		HARİTA NO:
İLE: Mardin	İLÇE: Artuklu	MARAKE-KÖY-MEYKE: Çiftlik	KORUMA ANITSAL GRUBU: 12
ADRESİ: Artuklu İlçe Çiftlik Mahallesi köy içi mevkii	PAFTA: ADA: PARSEL: 207		
ADI: Mar Elyaz El Hay Kilisesi	YAPITIRAN: YAPIM TARİHİ: MS. 1937	YAPAN: KİTABE: M.557-M.1200-18.yy-1933	MİMARİ ÇAĞ: M.5 6.yy
GENEL TANIM: Kilise, Çiftlik Mahallesi'nin doğusunda Mar Elyaz tepesinin batısında yer almaktadır. Kilise ve ona bağlı binalar L plan yerleşimde, kesme taş ve mermer (kafes yöntemi) ile inşa edilmiştir. Kilise plan tipolojisinde doğu-batı akslı yarıkiral planlı Kiliseler grubuna girmektedir. Kilisenin güneyinde yuvarlak kemerli sade taç kapıyla avluya girilmektedir. Avlunun güney-doğu köşesinde yükseltilmiş alanda kilise mezarlığı mevcuttur. Avlunun doğusunda batı cephede balataz lenti formu kapıyla giriş yapılan kuzey-güney doğrultulu dikdörtgen planlı bir konut birimi yer almaktadır. Konutun kuzey kısmında ana kayaya oyulmuş olmaktadır bir kapı yer almaktadır. Kilise duvarının güneydoğu köşesinde 2014 yılında inşa edildiği yazılı beyaz kirez kaplıdan çatı kilesi yapılmıştır.			
KORUMA DURUMU	A TASHİRCİ YAPI	B DIS YAPI	C ÜST YAPI
A	B	C	A
B	C	A	B
C	A	B	C
VAZİYET PLANI:	FOTOĞRAF:		
			
BÜGÜNKÜ SAHİBE: Mardin Şeyrani Kadın Deysişatının Mazaratı ve Kiliseleri Vakfı			
YAPILAN ONARIMLAR: İlik onarım çalışmasının 12. yüzüde yapıldığı ve geç dönem 18. yüzyıla 2. Onarım geçirdiği (Güney nefleri kısmı) yapılmıştır. Ana giriş kapısı üzerinde kapıdan, 1933 tarihinde yapıldığı ve bir onarım süreci geçirdiği tespit edilmiştir.			
AYRINTILI TANIM: Kilisenin ana birimlerine avlunun kuzey kısmında bulunan dikdörtgen planlı mekânın güney cephesine açılan kısa tutulmuş lenti formu kapıdan giriş sağlanmaktadır. Kapı alınışında at nalı formu silme keser üzerinde iri bir haç motifli kabartma tekniğiyle işlenmiştir. Yapının orijinal kapısı ahşap üzerine demir bantlar ve kalın çivileme tekniği ile yapılmıştır. Kapı üzerinde, halka biçimli tokmanın üstünde haç formu süsleme üzerinde Arapçayla "Amirli Hacı Farfas 1933" ibaresi yer almaktadır. Kilise genel anlamda iki bölüme ayrılmıştır. Birinci kısım, güneyde doğu-batı uzantılı, beşik tonozlu üç nefin müteşekkildir. Orta nef daha geniş tutulmuş ve nefin doğu köşesinde apsis ve taç müşemilata oturmuş kudsokadın (kutsalın kutsalı) yapısı mevcuttur. Nefler kare formu 9 pneye oturmaktadır. Payerlerin döndü bedon duvarlarına oturmakta, beşi ise iç kroma açılan kenarları taşınmaktadır. Yapının zemini kalıkor düzgül taşlarla döşenmiştir. Orta nefin doğusunda yer alan apsis, iki basamaklı çıkılan platform şeklinde olup, yarım kubbeyle örtülmüştür. Apsisin ortasında kudsokadın (kutsalın kutsalı) dört sütun üzerine dikdörtgen bir form teşkil etmekte olup; ortasında taştan yapılmış kare formu suna platformu yer almaktadır. Sunanın üstün yüzeyleri örgü motifli çerçevesinde papusya çiçeği motifliyle, yarım kubbenin iç kısmı ise geometrik geçme şekiller ile süslenmiştir. Suna nişinin, doğu cephesi kenarları oyma tekniği ile açılmış olup, kalp şeklinde bir haç motifli ile süslenmiştir. Batın kenarları bitkisel motifler ile bezenmiştir. Apsisin kuzey-güney bitişğinde yuvarlak kapıyla girilen apsis yun odaları (diaken) yer almaktadır. Odalar sade olup, beşik tonozla örtülmüştür. Neflerin doğu kısmında apsisin kuzey ve güney bitişğinde platform şeklindeki odaların batı cephesi yarım duvarla kapatılmıştır. Güney kesiminin güneydoğu köşesinde alçak tutulmuş lenti formu kapıyla girilen yapının ikinci kısmı ve erken tarihli mekân yer almaktadır. Zemin ana kaya üzerinde olup, orta kısımda üzeri kubbeyle örtülmüştür. Mekânın doğusunda lenti kapıyla girilen kısımda beşik tonozla örtülü inziva odası yer almaktadır. Giriş cephesi kuzey köşede kare formu bir alçaklık yer almakta zemini kaygan olduğundan kullanılmamaktadır. Etno-kültürel özellikli rözeleler çeşitli insanuş mensup insanlar tarafından Çarşamba ve Cuma günlerinde gerçekleştirilmektedir. Odanın güneybatı köşesinde kare formu bir niş yer almaktadır. Lenti kapının aynalığında oyma tekniğiyle yapılmış bir haç motifli yer almaktadır. Nisan odasının lenti girişli doğu bölümünde taş malzemeyle oluşturulmuş Odanın orta merkezinde yaklaşık 130X50 cm ebatında sunak masası mevcuttur. Orta mekânın kuzeyinde bir niş yer almaktadır. Orta mekânın batı bitişğinde yuvarlak kemer girişli kuzey-güney doğrultulu bir mekân bulunur. Betonarme düz damlı kilise güney kısmında kot olarak kuzeydeki kare planlı mekândan daha yüksek olduğu için kilisenin en eski kısmı kuzey kesim olduğu düşünülmektedir. Kilisenin iç kısmı ve dış cephesi, en son 2014 yılında beyaz çimento malzemeyle ve geleneksel imkânlarla onarıldığı tespit edilmiştir.			
TEKNİK BİLGİLER			
ORJİNAL KULLANIMI: Kilise			
BÜGÜNKÜ KULLANIMI: Kilise			
ÖNERİLEN KULLANIMI: Kilise			
TARİH: 28.03.2017			
HAZIRLAYANLAR: Erdal DEMİR (uzman)			
Yılmaz AKKUZU (Mimar)			
T.C. Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 28.03.2017 tarih ve 4661 Sayılı Karar Eki dir.			
YAVIN DİZİNİ:			
EKLER:			
RAPOR:	X	ONAY:	Mehriban KARAKUSLAN
FOTOĞRAF:	X		Bölge Müdürü
RÖLÖVE PROJESİ:	-		28.03.2017
RESTORASYON PROJESİ:	-		KORUMA KURULU ONAYI
HARİTA:	X		
KROKİ:	X		
KİTABE:	X		
VAKFIYE:	X		